

20.02.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**20 Şubat 2024
Salı**

20.02.24

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

20 Şubat 2024 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİK

— Koç Üniversitesi Hidrojen Teknolojileri Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

TEBLİĞLER

— Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2024 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ

— Proje ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Fiyat Artış Oranları Hakkında Tebliğ

— Yapı, Tesis ve Onarım İşleri İhalelerinde Kullanılan Müteahhitlik Karneleri ve İş Bitirme Belgelerinin 2024 Yılına Ait Değerlendirme Katsayıları Hakkında Tebliğ

— İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2024/8)

— Sermaye Piyasasında Faaliyette Bulunanlar İçin Lisanslama ve Sicil Tutmaya İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (VII-128.7)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (VII-128.7.f)

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

— Anayasa Mahkemesinin 16/11/2023 Tarihli ve 2018/21298 Başvuru Numaralı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 16/11/2023 Tarihli ve 2018/24902 Başvuru Numaralı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 18/10/2023 Tarihli ve 2016/9302 Başvuru Numaralı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 18/10/2023 Tarihli ve 2018/16871 Başvuru Numaralı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 18/10/2023 Tarihli ve 2018/31983 Başvuru Numaralı Kararı

Un sektörü tarife dışı engellerden rahatsız

Türkiye, geçen yıl 138 ülkeye 3,7 milyon ton un ihraç ederek 1,5 milyar dolarlık döviz geliri elde ederek küresel pazarda dünya liderliğini sürdürdü. Sektör, tarife dışı engellerle önünün kesildiği görüşünde.

Türkiye Un Sanayicileri Federasyonu (TUSAF) Yönetim Kurulu Başkanı Haluk Tezcan, TUSAF 18'inci Uluslararası Kongre ve Sergisi'nde sektörün bugünü ve geleceğine ilişkin açıklamalarda bulundu.

Un sektörünün ihracatta son 10 yıldır açık ara dünya şampiyonu olduğunun altını çizen Tezcan, geçen yıl yapılan ihracatın miktar ve değer bakımından önemli işaretler barındırdığını söyledi.

Tarım ürünleri ihracatında un sektörünün büyük bir paya sahip olduğunu vurgulayan Tezcan, ihracatın covid salgını döneminde düşüş yaşamasına karşın sonrasında hızlı bir toparlanma gösterdiğini işaret etti.

2023'te 3.7 milyon ton ihraç ettiklerini belirten Tezcan, karşılığında 1.5 milyar dolarlık gelir elde edildiğini söyledi.

20.02.24

Sektör ihracatının artarak devam etmesini hedeflediklerini vurgulayan Tezcan, "Türkiye'nin un ihracatının 2024 sezonunda miktar bazında 4 milyon ton bandını zorlamasını bekliyoruz" diye konuştu.

Katma değerli ürün sayısı ve çeşitliliğini artırmaya odaklandıklarını ifade eden Tezcan, dış pazarda ikili anlaşmaların ortaya çıkardığı vergisel dezavantajlardan dolayı birçok ülkeye satış gerçekleştiremediklerini kaydetti.

Sektörün tarife dışı engellerle dış pazarda önüne engeller çıkarıldığını savunan Tezcan, "Türkiye açısından vergi dezavantajı ortadan kalksa un sektörü olarak Avrupa Birliği ve ABD başta olmak üzere pek çok ülkede açık ara lider oluruz. Zira altyapı, teknoloji ve lojistik olarak çok iyi durumdayız. Tarife dışı engellerle maalesef elimizdeki avantajları tam manasıyla fırsata çeviremiyoruz" yorumunda bulundu.

Türkiye'nin en büyük ihracat pazarının uzun yıllardır açık ara farkla Irak olduğu bilgisini veren Tezcan, son yıllarda Venezuela ve Libya'ya yapılan ihracattaki yükselişin de dikkati çektiğini bildirdi.

Tezcan, Kızıldeniz'de yaşanan problemlerle Cibuti ve Sudan pazarlarındaki artışa ilişkin ise şu yorumlarda bulundu: "2024 sezonunda da sektör olarak yeni pazarların oluşacağını gözlemleyeceğiz. Sektöre yeni kazandırılan ve yenilenen üretim tesisleri geleneksel un fabrikacılığını çok daha modern tesisler haline getirdi. Makineleşme oranı her yıl artarken üretimin hiçbir safhasında insan eli değmeyen, yapay zeka desteğiyle karbon ayak izini azaltan fabrikalar yenilenerek hizmete açılmaya başladı. Dönüşen dünyada tüketicilerin değişen taleplerinde unlu mamuller sektörünün de bu gelişmelerden nasibini olduğunu ve yeni trendlerin oluştuğuna şahit oluyoruz. Sanayicilerimizin de trendleri takip ederek, talebe uygun ürünler üreterek un ihracatını daha da artıracığı öngörüyorum."

Sektör olarak tüketiciyi koruyarak, kaliteli ve güvenli gıda üretmeye devam edeceklerini vurgulayan Tezcan, Yeşil Mutabakat kapsamında, kaliteyi koruyup verimi yükseltmeye, karbon ayak izini sınırlamaya yönelik çalışmalara hız kazandıracaklarını da sözlerine ekledi.

Geçen yıl 138 ülkeye un ihracatı yapıldığını ifade eden Tezcan, söz konusu dönemde 550 milyon 801 bin dolarla en çok ihracatın Irak'a gerçekleştirildiğini ifade etti. Ardından bu ülkeyi Somali, Suriye, Cibuti ve Venezuela takip etti.

Miktar açısından bakıldığında, geçen sene un ihracatında rekor seviyeye ulaşıldı. Un ihracatı 2023'te 3 milyon 656 bin 296 ton olarak kayıtlara geçti.

TÜSEDAD çiğ süt üretim maliyetlerini açıkladı

Tüm, Süt, Et ve Damızlık Sığır Yetiştiricileri Derneği (TÜSEDAD) Ocak ayına ilişkin iki farklı çiğ süt üretim maliyeti açıkladı.

İRFAN DONAT

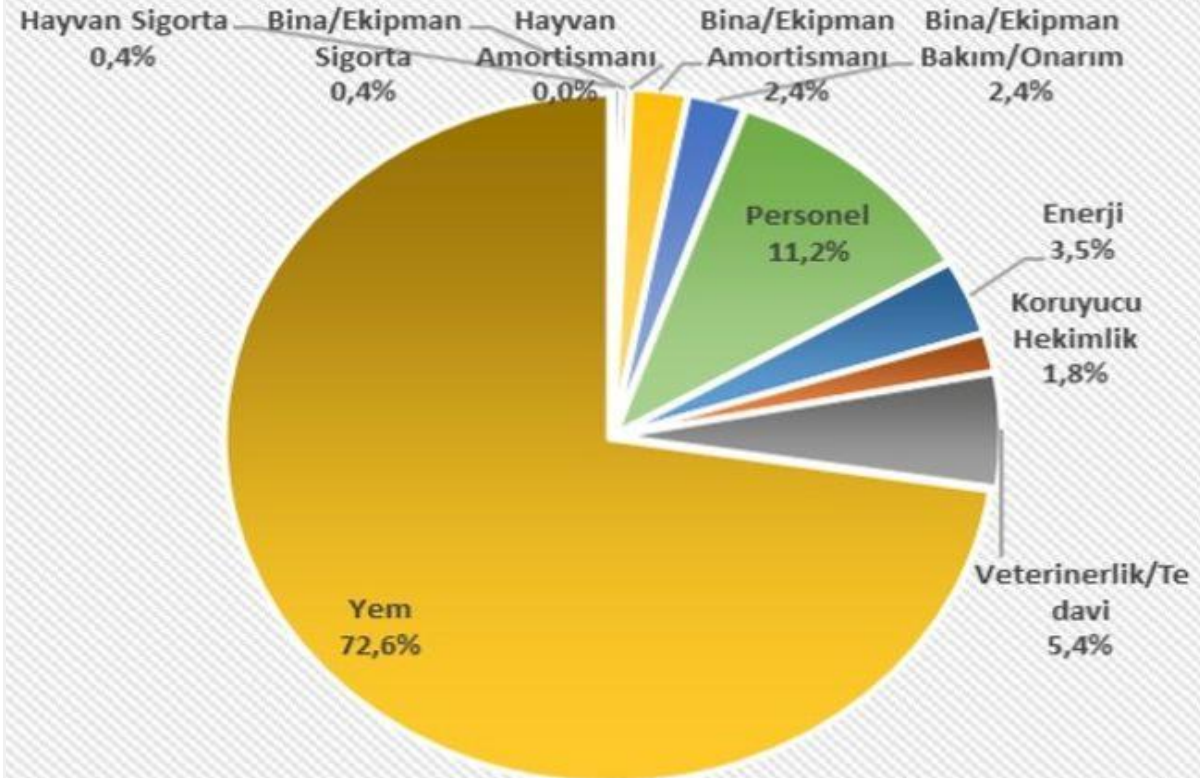
Tüm, Süt, Et ve Damızlık Sığır Yetiştiricileri Derneği (TÜSEDAD) Ocak ayına ilişkin çiğ süt üretim maliyetlerini açıkladı.

Atatürk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları Ana Bilim Dalı öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Armağan Hayırlı'nın önderliğinde oluşturulan maliyet komitesi çalışmalarını sonuçlarına göre iki farklı hesaplama yöntemi kullandı.

TÜSEDAD, Ulusal Süt Konseyi (USK) ile sektör oyuncuları arasında hesaplamalara yönelik görüş ayrılıkları oluşturduğu için sürü yönetimi açısından farklı bakış açısını koymak adına iki hesaplama yöntemini de kamuoyu ile paylaştı.

Birinci maliyet hesaplama yönteminde sürü devamlılığı için; her yıl yüzde 20 reforme edilen inekler yerine doğan dişi buzağılar işletmede tutularak ve sürüye katılarak izlenen metot kullanıldı. Bu metotla dışarıdan düve/gebe düve satın alınmamakta ve sürü büyüklüğü bu yolla sabit tutulmaya çalışıldı. Tüm bu kriterler dikkate alındığında 1 litre çiğ sütün maliyeti litre başına 15 lira 79 kuruş olarak açıklandı.

İrk ==>	Holstein	← Seçiniz	Dikkate Alınan Kriter		TL/L Süt Maliyet
Anaç Kapasitesi ==>	100	← Seçiniz	Sürü Blançosu	1 L Süt Maliyeti	15,79 TL
Sağılır Süt veriminiz, Lt//Baş/Gün	26	← Seçiniz			
Dişi Sperma Kullanılıyor	Hayır	← Seçiniz	Konsey Fiyatı, TL/Lt	13,50 TL	
Gebe Düve Satılıyor	Evet	← Seçiniz			
↓↓ Verinizi Giriniz ↓↓					
Dişi Doğum Oranı	50%	←== Dişi Sperma Kullanılmıyorsanız, 50 yazınız			
Gebe Düve Satış	22%	←== Düve Satılmıyorsanız, 0 yazınız			
Temel Hayvan Sigortası	300 TL				
AYLIK HAYVAN TAKİBİ					
		Unsur	N, Ay		
		Reforme İnek	1,7		
		Ölen İnek	0,3		
		Kalan Multipar İnek	98,1		
		Ölen Erkek+Dişi Buzağı	0,3		
		Satılan Erkek Buzağı	2,6		
		Satılan Gebe Düve	1,1		
		Reforme Dişi	0,3		
		Katlan Primipar İnek	1,9		
		Yeni Ana Kapasiteniz	100,0		
		Büyüme Oranınız	0,000%		
Sağılır Gün	360				
Kuruda Gün	60				
İnek Alımı	120.000 TL				
İnek Reforme Oranı	20%				
İnek Ölüm Oranı	3%				
İnek Canlı Ağırlık, kg	600				
Reforme İnek, TL/kg Canlı	120 TL				
Ölen İnek Zaranı, TL/Baş	70.000 TL				
Gübre, kg/Baş/Gün	40				
Gübre, TL/Ton	- TL				
İlk Anne Olma Yaşı	780				
4-Günlük Erkek Buzağı, TL/Baş	20.000 TL				
4-Günlük Dişi Buzağı, TL/Baş	24.000 TL				
Gebe Düve, TL/Baş	120.000 TL				
Buzağı ve Genç Ölüm Oranı	5%				
Genç Dişi Reforme Oranı	8%				
Genç Dişi Reforme CA, kg	300				
Reforme Düve, TL/kg Canlı	130 TL				
SÜT VERİMİ Lt/Gün =>	2.229				
SÜT VERİMİ Lt/Ay =>	67.414				
SÜT VERİMİ Lt/Yıl =>	813.429				

20.02.24

İkinci maliyet hesaplama yöntemi ise USK mantığına göre gerçekleştirildi. Bu metotta; sürü devamlılığı için; her yıl yüzde 20 reforme edilen inekler yerine dışarıdan düve/gebe düve satın alınarak ve sürü büyüklüğü bu yolla sabit tutulmak kaydıyla bir hesaplama yapıldı. Tüm bu kriterler dikkate alındığında 1 litre çiğ sütün maliyeti litre başına 16 lira 85 kuruş olarak belirlendi.

TÜSEDAD'tan yapılan açıklamada, "USK'nın hesaplama metodunda, doğan tüm buzağılar erkek veya dişi fark etmeksizin satılmakta ve sürü devamlılığı için yıl içinde düve ve/veya gebe düve alımı yapılacak sürü devamlılığı sağlanmaktadır. Derneğimiz ise, sürü devamlılığı ve saha gerçeklerine göre doğan tüm buzağuların satılmayıp, yıl içinde reforme edilen inekler yerine, doğan dişi buzağuların bir kısmının işletmede beslenmesi şeklinde bir hesaplama metodu geliştirmişti. Bizler de bakış açılarımızdaki farklılığı gidermek adına, yeni hesaplama metodumuzda hem USK'nın bakış açısından hem de sahada uygulanan sürü yönetimi bakış açısıyla 2 ayrı hesaplama metodu oluşturduk. Bu nedenle derneğimiz; hem USK'nın bakış açısı ile doğan tüm buzağılar satıldığında hesaplanan maliyeti, hem de sürü devamlılığı için dişi buzağuların bir kısmının işletmede tutulması şeklinde iki ayrı metot geliştirdi" denildi.

Bilindiği üzere USK'nın 22 Ocak'tan itibaren geçerli olan çiğ süt referans fiyatı litre başına 13 lira 50 kuruş olarak açıklanmıştı.

Kuzu etine 1 haftada 40 lira zam

Kuzu karkas ete geçtiğimiz hafta başında gelen zamlar, yeni haftada da atarak devam etti. Kuzu karkasa son bir haftada 40 lira zam gelerek 450 ile 460 liraya yükseldi. Gelen zamlarla beraber yılbaşından bu yana satışlarda yüzde 30 düşüş yaşandığı belirtiliyor. Fiyatlarda önümüzdeki hafta düşüş bekleniyor.

Mehmet Hanifi GÜLEL

Kuzu karkas etin fiyatı son dönemde neredeyse her hafta artarak devam ediyor. İstanbul'da geçtiğimiz hafta başında gelen zamlarla kuzu karkasın kilosu 410 liraya yükselmişti. Kuzu karkasa son bir haftada 40 lira daha zamlanarak kalitesine göre 450 ile 460 liraya yükseldi. Sektör temsilcileri, gelen zamlarla beraber yılbaşından bu yana satışlarda yüzde 30 düşüş yaşandığını aktarıyorlar. Her yıl şubat ayında artan süt kuzusunun arttığını belirten temsilciler, önümüzdeki hafta kuzu karkas etin fiyatında düşüş beklediklerini aktardılar.

Hayvanını satan parasını faize yatırıyor

Ankara'da dün yapılan kesimlerde kıvırcık cinsi süt kuzusu karkas etin kilogram fiyatı 440 ile 450 lira arasında değiştiğini belirten Türkiye Kasaplar Federasyonu eski başkanı Fazlı Yalçındağ, Antep toklusu fiyatının ise 390 lira olduğunu bildirdi. Geçen hafta kuzu karkas etin kilosunun 430 liradan satıldığını ifade eden Yalçındağ, dana karkas etin fiyatı geçen haftaya göre biraz daha durulduğunu söyledi.

Küçükbaş hayvancılık üretimi yapanlara fiyat artışını sorduklarında 30 bin liradan aşağı çalışacak çoban bulamadıklarını ifade ettiklerini aktaran Yalçındağ, "Üreticiler,

sattıkları kuzuyla çobanın parasını karşılayamadıklarını belirtiyorlar. Üretici verdiğim arpanın parasını karşılayamıyorum diyor. Kimseye bir şey söyleyecek durumumuz yok. Memleketin genel anlamda bir yüksek enflasyonu var. Yine TÜİK verilerine göre hayvan sayısında da bir azalma var. Bunun nedenlerini sorgulamak lazım.

Bir de bu dönemde hayvanını satan, parasını götürüyor faize yatıranlar da oluyor. O kadar çileye katlanmadan oturduğu yerde para kazanacağım diye düşünüyor. Bunu son dönemde çevremizden duyuyoruz. Üretim olmadan ülkede hiçbir şey olmaz. Bir de bu işi yapan insanlar yaşlı insanlar ve çocukların bunu devam ettirmek istemesinden de kaynaklanıyor” dedi.

Kasap sayısı her geçen gün azalıyor

Eskiden İstanbul’da 6 bin kasap dükkanının olduğunu aktaran Yalçındağ, şu anda Kasaplar Odası’na sorduğunuzda kendilerine kayıtlı bin 500 esnafın olduğunu ifade ediyorlar. Bir o kadar da Ticaret Odası ve diğer yerlere kayıtlı olduğunu varsayarsak, 3 bin sayısını ancak bulunduğunu ve bundan 20 yıl önce bu sayının yaklaşık 6 bin olduğunu dile getirdi. Kasap sayısında ciddi bir düşüş yaşandığına dikkat çeken Yalçındağ, “Hayvancılık gibi bu işi de artık gençler yapmıyor. Yapan da meslek hastalığından dolayı bir dizi rahatsızlık yaşıyor. Yeni yeni meslekler çıkıyor ve gençler bu mesleklere yöneliyorlar” diye konuştu.

Yılbaşından bu yana tüketim %30 düştü

Geçen hafta başında gelen 20 lira zammın ardından kuzu karkas ete 40 lira daha zam geldiğini kaydeden İstanbul Perakendeci Kasaplar Esnaf Odası Başkanı Aydın Tüfekçi, son gelen zamlarla birlikte kuzu etinin fiyatı 440 ile 460 lira arasında değiştiğini söyledi. Fiyatı etkileyecek bir unsurun bulunmadığını aktaran Tüfekçi, “Son 1 aylık dönemde yem fiyatında da zam gelemedi. Normalde bu dönemde süt kuzusu çıktığı için fiyatlarda bir düşüş bekliyorduk ama olmadı. Ancak, önümüzdeki hafta ben piyasada bir düşüş bekliyorum. Ayrıca, yılbaşından bu yana tüketim yüzde 30’un üzerinde azaldı. Kasap esnafı elektrik, kira ve işletme giderlerinden dolayı kepenk kapatıyor. Geçen ay 28 kasap kapandı, 4 yeni kasap açıldı” dedi.

İş Kanunu'nda uzlaşmasız değişiklik ısrarı sürüyor

Çalışma kanunlarının tek çatı altında toplanacağına yönelik açıklamanın ardından başlayan tartışmalar sürüyor. Haftalık çalışma saatlerinin azaltılması ve esnek çalışma konularında işçi kanadı, esnekleşmenin çok riskli bir düzenleme olduğunu savunuyor. İşveren kanadı ise, Türkiye'de işe giriş ve çıkışın çok katı kurallarının istihdam piyasasını bozduğunu belirtiyor.

Mehmet KAYA/ANKARA

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından 5 Ocak'ta çalışma kanunlarının tek çatı altında toplanacağı ve bu çalışmanın Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu tarafından hazırlanacağına ilişkin yapılan açıklamanın ardından başlayan tartışma sürüyor.

Kamuoyuna yansıyan haftalık çalışma saatlerinin kısaltılacağına yönelik haberlerin de bu çalışma ve tartışma süreci kapsamında olduğu öğrenildi. EKONOMİ'nin edindiği bilgiye göre 5 Ocak günü duyurulan düzenleme kapsamındaki gelişmelerin ardından, yeni bir gelişme ya da taslak veya düzenleme önerisi sosyal taraflara iletilmedi. Ocak ayı içinde, Basın İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu'nun kaldırılarak İş Kanunu ile birleştirilmesi, esnek çalışma, çalışma hayatındaki temel kuralların düzenlenmesine yönelik iki ayrı girişim yapılmıştı.

İşleyişe yönelik itirazlar sürüyor

Bunlardan ilkinde Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu Başkanı Mehmet Uçum, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan ile Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'un katıldığı bir toplantı düzenleyerek, taslağın hazırlandıktan sonra kamuoyuna açıklanacağını açıklamıştı.

Kamuoyuna yansıtılan, haftalık çalışma süresinin kısaltılması yönünde bir düzenleme olduğu yönündeki haberlerin de bu süreç içinde hazırlığı yapılan düzenlemeyle ilişkili olduğu öğrenildi.

EKONOMİ'ye bilgi veren taraflar, Ocak ayındaki tartışma sürecinin dışında herhangi bir yeni gelişme ya da bilgi paylaşımının gerçekleşmediğini belirttiler. Sosyal taraflar, geçmişte olduğu gibi çalışma hayatındaki bir düzenlemenin işçi-işveren-hükümet diyalog mekanizması içinde yapılması gerektiğini vurguladılar.

Geçmişte, sosyal güvende emeklilik yaşının uzatılması, işsizlik sigortası, iş güvencesi getirilmesi gibi tarafların uzlaşmasının çok zor olduğu konularda dahi bu mekanizmanın işletildiği, hatta bilim kurulları oluşturularak tam uzlaşma sağlanamasa da tarafların geniş katılımıyla sonuca varıldığını kaydettiler.

İşçi kanadı, esnekleşmenin çok riskli bir düzenleme olduğu, özellikle Türkiye'deki çalışma ve kayıtlılık sorunları altında güvence sağlanmadan bu alanda atılacak her türlü adımın çalışma hayatında sorun yaratacağını açıklamıştı. İşveren kanadı ise Türkiye'de işe giriş ve çıkışın çok katı olduğunu ve bunun da istihdam piyasasını bozduğunu, güvenceli esneklik getirilmesi gerektiğini uzun süredir savunuyordu.

Çalışma sürelerinin kısaltılması planlanıyor

Kamuoyuna yansıtılan çalışma saatlerine yönelik olarak uzun süredir çalışma hayatında tartışma sürüyor. Türkiye'de yasal olarak haftada en fazla 45 saat çalışma düzenlenmiş durumda. Bu süre, haftanın günlerine bölünerek uygulanıyor. Fazla mesai ödense dahi bir kişi günde 11 saatten fazla çalıştırılmıyor. Haftalık çalışma süresini aşan her çalışma fazla mesai olarak saatlik ücretin yüzde 50'si olarak uygulanıyor.

Türkiye'de OECD verilerine göre çalışanların yüzde 16'sı haftada 60 saat ve fazlası çalışıyor. Yine haftalık 45,5 saat ile OECD ülkeleri içinde en fazla çalışılan ülkeler içinde bulunuluyor.

Diğer yandan, kurumlaşmış ve sendikal örgütlenme olan işyerleri dışındaki işyerlerinde çalışma saatlerine yönelik kayıt tutulmuyor. Bu nedenle hem tamamen kayıt dışı olan çalışmalarda, hem de bu türden kayıtların tutulmadığı yerlerde uzun çalışma saatlerinin uygulandığı biliniyor. Türkiye'de, bu türden fazla çalışmaların tam kanuni olarak uygulanması halinde 3 milyona yakın ilave istihdam gerekeceği hesaplanmıştı.

Ticari kredide rekabetin sinyalleri alınmaya başladı

Merkez Bankası verilerine göre, bankacılık sektörünün ticari kredilere uyguladığı ortalama faiz, 9 Şubat haftasında yüzde 54,36'ya yükselerek 21 yılın zirvesini gördü.

Bankacılık sektöründe ticari kredilerde ivmelenme başladı. Reel sektöre "Kredi ister misiniz" telefonları artarken Merkez Bankası verileri de son iki haftada ticari kredi büyümesinin hızlandığını gösteriyor. Özel bankalar 5 puanı aşan daha düşük kredi faiz oranları ve iştahı ile kamu bankalarının önüne geçti.

Bankacılık sektöründe yüksek faizler nedeniyle oldukça yavaşlayan ticari kredide hareketlenme başladı. Merkez Bankası'nın zorunlu karşılık olarak tutulan miktarlara faiz kararının ardından bankacılık sektörünün hem kredi verme iştahı hem de reel sektöre kredi teklifleri arttı. Özellikle rotatif kredilerde özel bankalar ön plana çıkıyor. Bankacılık ve reel sektör kaynaklarından alınan bilgiye göre özel bankalarda yüzde 44-49 bandında olan rotatif kredi faiz oranı kamu bankalarında yüzde 50-53 seviyelerinde. Merkez Bankası verilerine göre sektörde toplam TL ticari kredi faizi ise yüzde 54,36 ile 9 Şubat haftasında 21 yılın zirvesini gördü.

Merkez Bankası 5 Şubat'ta ZK'lara faiz açıkladı

Merkez Bankası'nın seçimlerden sonra başlayan sıkı para politikasıyla birlikte yükselen kredi faizleri özellikle ticari kredide iştahı azalttı. Bankacılık sektörü yetkilileri de sık sık yüksek mevduat faizlerine ve zorunlu karşılık olarak tutulan miktarların büyüklüğüne dikkat çekerek kredi vermenin mevduat yapmaktan daha zor olduğunu

vurguluyor. Merkez Bankası'nın kredi büyümesine yönelik regülasyonları da devam ediyor. Ama yine de Merkez Bankası'nın reel sektörün krediye özellikle de selektif krediye ulaşması konusunda bankacılık sektörünü rahatlatmak için zorunlu karşılıklara faiz uygulamasını devreye sokması sektörde olumlu karşılandı. Merkez Bankası'nın zorunlu karşılık olan tutulan miktarlara faiz uygulayacağını açıklaması da 5 Şubat'ta yapılmıştı. Yine bankacılık sektörü yetkilileri bunun ticari kredi iştahını yeniden artırabileceği ve her bankanın marjına göre bu alanda kredi imkanı olacağını dile getirdi.

Özel bankalarda yüzde 44'e kadar iniyor

Reel sektöre rotatif kredilerde son iki haftada gözle görülür bir hareketlenme de yaşanmaya başladı. Hem bankacılık sektörünün reel sektöre kredi arzı için ısrarı ve teklifleri arttı hem de özel bankaların kredi faizlerinde az da olsa bir gerileme yaşandı. Bankacılık ve reel sektör kaynaklarından edinilen bilgiye göre özel bankalarda rotatif krediler yüzde 44-49 bandında seyrederken kamu bankalarında ise yüzde 50- 53 seviyesinde bulunuyor. Kamu bankalarında da farklılaşıyor rotatif kredilere verilen faiz oranı. Bankacılık sektörü kaynaklarından alınan bilgiye göre bazı kamu bankalarında yüzde 52 ve 52,5 artı 1 komisyon uygulanırken bazı kamu bankalarında yüzde 49 artı 1 komisyon öneriliyor faiz oranı olarak. Ama kaynaklar bir kamu bankasında müşterisine göre faizin yüzde 44'e kadar da çekilebileceği belirtildi.

Son iki haftadır ticari kredi büyümesi ivmelendi

Bu hareketlenme Merkez Bankası'nın haftalık verilerine de yansdı. Merkez Bankası verilerine göre bankacılık sektöründe kredi büyümesi 13 haftalık yıllıklandırılmış ve kur etkisinden arındırılmış olarak 9 Şubat itibariyle yüzde 27,74'e yükseldi. Ocak ayı sonunda büyüme oranı yüzde 25'in altına gerilemişti. Bankacılık sektörünün ihtiyaç kredi büyümesi yüzde 22,58'e çıkarken ticari kredi büyümesi ise yüzde 16,05 ile aralık ayı sonundaki oranlarına geri döndü. Özel bankalarda ticari kredi büyümesi çok daha hızlı kamu bankalarına göre. Merkez Bankası verilerine göre özel bankalarda 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış ticari kredi büyümesi 9 Şubat itibariyle yüzde 23,93'e çıktı. Yine ocak ayı sonunda ticari kredi büyümesi yüzde 20'nin altına inmişti. Kamu bankalarında ise 9 Şubat haftasında ticari kredi büyümesi yüzde 9,93 ile yüzde 10 sınırına dayandı. Kamu bankaları da son iki haftada ticari kredide büyümeyi ivmelendirdi.

Reel sektöre kredi teklifleri sıklaştı

Bankacılık sektörü kaynakları reel sektör müşterilerine kredi tekliflerini daha yoğun şekilde iletmeye başladıklarını dile getirdi. Kaynaklar mevduat nedeniyle sektörün oldukça yüksek miktarda nakde sahip olduğunu belirtirken sektör kaynakları yüksek nakit ve yüksek mevduat faizleri nedeniyle regülasyonlar olsa da bankacılık sektörünün kredi vermeye yönelik kararlılığının arttığını kaydetti. Ancak bu durum para politikası yeterince sıkı mı sorusunu da gündeme getiriyor. Merkez Bankası'nın miktarsal sıkılaştırma ve selektif kredi politikası var. Ama yüksek enflasyon ortamında

yüksek faiz oranlarına rağmen reel sektörde işletme sermayesi sıkıntısı nedeniyle rotatif kredi kullanma ihtiyacı bulunuyor.

Piyasada likidite fazlası 175.84 milyar lira

Öte yandan piyasada likidite fazlası da halen daha sürüyor. Merkez Bankası verilerine göre piyasada negatif net fonlama 16 Şubat itibariyle 175.84 milyar lira seviyesinde. Bu rakam ocak ayı başında 740 milyar lira ile rekor kırmıştı. Merkez Bankası uygulamalarıyla likidite çekmeye devam ediyor ancak henüz fazla likidite devam ediyor. Bankacılık sektörü kaynakları para politikasının etkisinin çok daha net hissedilebilmesi için net fonlamanın negatif değil 300-400 milyar liraya kadar pozitif yönde olması gerektiğini vurgulamaya devam ediyor.

Taksitli ticari kredilerde haftalık 23.78 milyar liralık artış

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre sektörün 9 Şubat itibariyle toplam kredi hacmi 11 trilyon 941 milyar 108 milyon liradan 12 trilyon 8 milyar 987 milyon liraya çıktı. Tüketici kredileri, 5 milyar 811 milyon lira artışla 1 trilyon 538 milyar 994 milyon liraya yükselirken taksitli ticari kredilerin tutarı 23 milyar 776 milyon lira artarak 1 trilyon 471 milyar 481 milyon liraya çıktı. Bankaların bireysel kredi kartı alacakları da yüzde 0,3 artışla 1 trilyon 251 milyar 91 milyon liraya yükseldi. Bireysel kredi kartı alacaklarının 545 milyar 866 milyon lirasını taksitli, 705 milyar 224 milyon lirasını taksitsiz borçlar oluşturdu.

Kısa vadeli dış borç rekor seviyede

Vadesine 1 yıl veya daha az kalmış kısa vadeli dış borç stoku, aralık sonu itibarıyla 226,6 milyar dolar olarak gerçekleşti ve böylelikle yükselişini sürdürerek yeni rekor seviyesine ulaştı.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Aralık ayına ilişkin kısa vadeli dış borç istatistiklerini yayımladı. Buna göre, 2023 Aralık sonu itibarıyla orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış dış borç verisi kullanılarak hesaplanan kalan vadeye göre kısa vadeli dış borç stoku, 226,6 milyar dolar oldu ve yükselişini sürdürerek yeni rekor seviyesine ulaştı.

Aralık sonu itibarıyla kısa vadeli dış borç stoku, 2022 yıl sonuna göre yüzde 17,2 oranında artışla 174,4 milyar dolar oldu. Bu dönemde, bankalar kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku yüzde 10,1 oranında artarak 68,4 milyar dolar olurken, diğer sektörlerin kısa vadeli dış borç stoku yüzde 10,8 oranında artarak 59,6 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti.

Açıklamada şöyle denildi:

"Bankaların yurt dışından kullandıkları kısa vadeli krediler, 2022 yıl sonuna göre yüzde 18,4 oranında artarak 12,6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Banka hariç yurt dışı yerleşiklerin döviz tevdiat hesabı yüzde 7,4 oranında azalarak 20,0 milyar dolar, yurt dışı yerleşik bankaların mevduatı da yüzde 23,2 oranında artışla 20,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, yurt dışı yerleşiklerin TL cinsinden mevduatları geçen yıl sonuna göre yüzde 15,2 oranında artışla 15,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

20.02.24

Diğer sektörler altında yer alan ithalat borçları, 2022 yıl sonuna göre yüzde 7,8 oranında artarak 52,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Borçlu bazında incelendiğinde, tamamı kamu bankalarından oluşan kamu sektörünün kısa vadeli borcu 2022 yıl sonuna göre yüzde 19,3 oranında artarak 34,5 milyar dolar olurken, özel sektörün kısa vadeli dış borcu yüzde 7,5 oranında artarak 93,6 milyar dolar olmuştur.

Alacaklı bazında incelendiğinde, özel alacaklılar başlığı altındaki parasal kuruluşlara olan kısa vadeli borçlar yıl sonuna göre yüzde 29,2 oranında artarak 95,7 milyar dolar, parasal olmayan kuruluşlara olan borçlar yüzde 3,7 oranında artarak 76,7 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 2022 yıl sonunda 676 milyon dolar olan kısa vadeli tahvil ihraçları, 2023 Aralık sonu itibarıyla 1649 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde resmi alacaklılara olan kısa vadeli borçlar 357 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

2023 Aralık sonu itibarıyla, kısa vadeli dış borç stokunun döviz kompozisyonu yüzde 50,3'ü dolar, yüzde 23,3'ü Euro, yüzde 10,0'ı TL ve yüzde 16,4'ü diğer döviz cinslerinden oluşmuştur.

2023 Aralık sonu itibarıyla, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış dış borç verisi kullanılarak hesaplanan kalan vadeye göre kısa vadeli dış borç stoku, 226,6 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Söz konusu stokun 18,5 milyar dolarlık kısmı, Türkiye'de yerleşik bankaların ve özel sektörün yurt dışı şubeleri ile iştiraklere olan borçlarından oluşmaktadır. Borçlu bazında değerlendirildiğinde, toplam stok içinde kamu sektörünün yüzde 20,6, Merkez Bankası'nın yüzde 20,5, özel sektörün ise yüzde 58,9 oranında paya sahip olduğu gözlenmektedir."

Kıbrıs'tan turunçgil ve enginar ithalatının yasaklanması isteniyor

Ali Ekber YILDIRIM

20 Şubat 2024 Salı

Limon, mandalina, portakal, greyfurt gibi turunçgil (narenciye) ürünlerinde bu sezon çok büyük sorunlar yaşanıyor. Üretimdeki artış nedeniyle üretici ürününü satamadı. Fiyat geçen yılın altında kaldı. Hatay, Çukurova, Ege başta olmak üzere üretim bölgelerinde ürün dalında kaldı. Birçok üretici yüksek maliyet, düşük fiyat ve işçi sorunu nedeniyle ürününü toplayamadı.

Bu kadar büyük sorun yaşanırken bir yandan da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yeşillenme hastalığına neden olan böceğin görülmesi üreticileri ve ihracatçıları daha da endişelendirdi.

Türkiye Yaş Meyve Sebze İhracatçı Birlikleri Sektör Kurulu Başkanı ve Türkiye İhracatçılar Meclisi(TİM) Yönetim Kurulu Üyesi Ali Kavak imzası ile Cumhurbaşkanlığı'na bir yazı gönderilerek turunçgil ve enginar ithalatının yasaklanması istendi.

Tarım Bakanlığı'nın korkutan raporu

Yeşillenme hastalığı ile ilgili olarak Tarım ve Orman Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün uzman ekibi 2-6 Ocak 2024 tarihlerinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne giderek yerinde incelemeler yaptı. Çok kapsamlı bir rapor hazırlandı. Rapor, Ticaret Bakanlığı tarafından ülke genelindeki ihracatçı birliklerine gönderildi.

Raporda, portakal, limon, mandalina, greyfurt gibi turunçgil(narenciye) ürünlerinin "yeşillenme hastalığı" tehdidi ile karşı karşıya olduğu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde hastalığa neden olan böceğin görüldüğü, bu böceğin Türkiye'ye girmesi durumunda narenciye üretiminin tamamen bitebileceği uyarısında bulunuldu.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın raporunu 24 Ocak 2024 günü "Yeşillenme Hastalığı Turunçgil Üretimini Bitirebilir" başlığı ile çok ayrıntılı olarak yazmışım.

Kuzey Kıbrıs'tan "ihracat yapılacak" açıklaması

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın raporu ihracatçı birliklerine gönderilmiş ve bu konuda gerekli uyarılar yapılmıştı. Yolcu yanında ürün getirilmemesi için çok sıkı kontrollerin yapılması gerektiği ifade edilmişti.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yetkilileri ise, Türkiye'den başka ihracat yapacakları bir ülke, pazar olmadığı için narenciye ürünlerinin ellerinde kaldığını belirterek girişimlerini sürdürdü.

Kıbrıs'ta yayınlanan gazetelerin verdiği haberlere göre Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanı Hüseyin Çavuş, Meclis'te yaptığı konuşmada geçen yıl 10 Şubat'a kadar kesilen ürünün 16 bin 300 ton, bu yıl ise 12 bin ton olduğunu belirterek: "Bu hastalığın böceğinin ve yumurtasının fümigasyon ile öldüğünü ispatladık. Türkiye'deki yetkililerle yapmış olduğumuz çalışmada şu an için Azerbaycan, Irak ve Türkiye'de 11 bin tonluk ürünün depolanması ile ilgili önünün açıldığı ama önümüzdeki günlerde 30 bin ton daha ürünün oralara depolanıp satışa gidebileceği noktasında da çabamız var" diye konuştu.

KKTC Tarım Bakanı'ndan teşekkür

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanı Hüseyin Çavuş, geçen hafta Türkiye'ye geldi. Bir dizi temasta bulundu. Kıbrıs'taki gazetelere yansıyan haberlere göre Bakan Hüseyin Çavuş narenciye ile ilgili süreci yakından takip ettiklerini belirtti. Çavuş, Türkiye'deki yetkililerle görüşerek ürünün önünü açtıklarını Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'a, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'ya ve büyükelçiliğe gösterdikleri ilgi ve alaka dolayısıyla teşekkür etti.

"Parasını verelim ithal etmeyelim"

Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı yetkilileri ise Kuzey Kıbrıs'tan narenciye, enginar ithalatının yapılmasına karşı. Bakanlık yetkilileri son olarak "gerekirse ürünün parasını ödeyelim ve ürün orada kalsın, Türkiye'ye girerse narenciye üretimi tehlikeye girer. Ayrıca Türkiye'de bu yıl ürün çok, üretici satamıyor" dedikleri ifade ediliyor.

İki firmaya ithalat izni verildi mi?

İki ülke arasındaki görüşmeler devam ederken iki firmaya Kuzey Kıbrıs'tan narenciye ithalatı için izin verildiği haberleri yayıldı. Üreticiler ve ihracatçılar kesinlikle ithalata izin verilmemesi gerektiğini birkaç bin ton ürün ithal edilerek ülkenin 5 milyon tondan fazla üretiminin risk altına gireceğini ifade ediyor.

İthalat yasağı için Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yazı gönderildi

20.02.24

Bu gelişmeler yaşanırken yaş meyve ve sebze sektörünün en üst örgütü olarak bilinen Türkiye Yaş Meyve Sebze İhracatçı Birlikleri Sektör Kurulu Başkanı ve Türkiye İhracatçılar Meclisi(TİM) Yönetim Kurulu Üyesi Ali Kavak imzası ile Cumhurbaşkanlığı'na bir yazı gönderilerek turunçgil ve enginar ithalatının yasaklanması istendi.

Cumhurbaşkanlığı'na gönderilen yazı

Cumhurbaşkanlığı'na gönderilen yazıda 19 / 01 / 2024 tarih ve 93160134 sayılı T.C. Ticaret Bakanlığı yazısına dikkat çekilerek şu bilgilere yer verildi:

“İlgi’de kayıtlı yazıda, Tarım ve Orman Bakanlığı’ndan alınan Turunçgil Yeşillenme Hastalığı konulu yazılarına istinaden bahse konu hastalığın ülkemize bulaşmasının önüne geçilmesini teminen, 02-06 Ocak 2024 tarihleri arasından ülkemizden bir heyet tarafından KKTC’de yerinde inceleme yapılarak rapor hazırlandığı, söz konusu rapor kapsamında KKTC menşeli Turunçgil ve Enginar ürünlerinin ithalatında ve üçüncü bir ülkeye ihracatında raporda belirtilen kurallara riayet edilmesi ve ihracatçı firmaların bilgilendirilmesi talimatlandırılmıştır.

Malumları olduğu üzere, Bitki Karantinası Yönetmeliği EK-1A listesinde yer alan ve dünya turunçgil yetiştiriciliğinin en önemli hastalıklarından biri olarak nitelenen ve mücadelesi bulunmayan Turunçgil Yeşillenme Hastalığı’nın ülkemize bulaşması halinde ülkemiz ekolojik koşulları göz önüne alındığında zararının yüksek popülasyon düzeyine çıkararak yıkıcı etkilerinin olması ve ağaç ölümleri ile beraber büyük miktarda ürün ve ihracat pazarı kaybına neden olması olasıdır.

Diğer taraftan, ülkemizin yıllık turunçgil üretimi göz önüne alındığında, turunçgillerde yıkıma neden olan bu hastalığın bir vektörü aracılığıyla ülkemize yayılmasının, ülkemizin turunçgil üretiminde neden olacağı bu azalmanın, sektör ihracatında pazar kayıplarının yaşanmasına yol açacağı ve ayrıca paketlemeden nakliye sektörüne kadar tüm diğer sektörlerle ve bu sektörlerde oluşan istihdama olumsuz etki edeceği aşikardır.

Yaşanacak bu olumsuzluklar, sonrasında alınacak tedbirler ve karantina önlemleriyle bile telafi edilmesi imkansız hale gelecektir. Bu çerçevede, bahse konu zararının baskı altına alınabilmesini teminen, KKTC’den ülkemize sevkiyatı yapılacak turunçgiller ve enginar ürünlerinin ithalatının durdurulması hususu önem arz etmektedir.

Bilgileri ve gereğini müsaadelerine arz ederim.”

Hastalığın mücadelesi yok

Cumhurbaşkanlığı'na yazılan yazıda da ifade edildiği gibi yeşillenme hastalığının mücadelesi yok. Türkiye'ye girer ve bulaşırsa büyük bir yıkıma neden olacak.

Tarım ve Orman Bakanlığı raporunda bu yıkımın olası boyutları şu sözlerle ifade ediliyor: "Ülkemizin yıllık 5 milyon 362 bin 612 ton turunçgil üretimi bulunmaktadır (TÜİK, 2022). Turunçgillerde yıkıma neden olan bu hastalığın vektörü aracılığıyla ülkemize yayılmasının turunçgil üretimini yüzde 40 oranında azaltabileceği, üretimde oluşacak bu azalma nedeniyle üreticinin ürünü ekonomik bulmayarak tamamen terk edebileceği ve bu durumdan yaklaşık 10 milyon insanın doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkileneceği ve ülkemizin turunçgil ihraç eden ülke konumundan turunçgil ithal eden ülke konumuna gelebileceği göz önünde bulundurularak ve tüm riskler dikkate alınarak olası tüm tedbirler alınması gerekmektedir. Ayrıca Kıbrıs adası bahse konu zararlı ile bulaşık olup, bulaşıklığın etkisinin 1-2 yıl içerisinde şiddetini arttırması, hatta iklim koşullarına göre yeşillenme hastalığının da bulunabilme olasılığı beklenmektedir."

Özetle, Kuzey Kıbrıs'tan ithal edilecek 30-40 bin ton narenciye ürünü ülkenin 5 milyon tonu aşan narenciye üretimini tamamen bitirebilir. Bu nedenle gerekirse parası ödenerek bu ürün ülkeye sokulmamalı. Kaldı ki, Türkiye'nin bu ürüne ihtiyacı da yok. Türkiye'de yeterince narenciye ürünü var. Kuzey Kıbrıs'a narenciye ithalatıyla değil, doğrudan ödeme ile destek yapılabilir.

Turunçgillerde görülen en önemli hastalık

Tarım ve Orman Bakanlığı raporuna göre "Yeşillenme" hastalığı turunçgillerde görülen en tehlikeli hastalık. Raporda hastalıkla ilgili şu bilgilere yer veriliyor: "Ülkemizde bulunmayan ve Bitki Karantinası Yönetmeliği EK-1 A listesinde yer alan dünya turunçgil yetiştiriciliğinin en önemli hastalıklarından biri olarak nitelenen ve mücadelesi bulunmayan Turunçgil Yeşillenme Hastalığı (*Candidatus liberibacter*)'nin vektörü olan Asya Turunçgil Pisillidi'nin bulaşıklık durumu, zarar şekli, mücadelesi ve alınabilecek karantina tedbirleri hakkında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanı Sayın Hüseyin Çavuş, Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı Bakanlık Müdürü Reşat Değirmenci, Tarım Dairesi Müdürü Ercan Akerzurumlu ve Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürü Cem Karaca ile Lefkoşa Büyükelçiliği Kalkınma ve Ekonomik İşbirliği Ofisi Koordinatörü Ömer Cihan ve diğer kamu ve özel sektör temsilcileri ile görüşülmüştür. Saha çalışmaları kapsamında enginar ve narenciye alanları, paketleme tesisleri, Girne, Gazi Magosa, Güzelyurt karantina kontrol noktaları ve araştırma istasyonları ziyaret edilmiş, üretici ve ihracatçılar ile görüşülmüştür. Ayrıca yapılan çalışmalar ve alınması gereken karantina önlemleri hakkında kalkınma ofisi koordinatörlüğü ve sayın bakan ve bakanlık yetkilileri ile durum değerlendirmesi yapılmıştır."

AKİB AKDENİZ İHRACATÇI BİRLİKLERİ
GENEL SEKRETERLİĞİ

Sayı: 17812098-TİM.AKİB.GSK
Konu: Turunçgiller Yeşillenme Hastalığı

KEP/

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞINA

İlgi: 19.01.2024 tarih ve 93160134 sayılı T.C. Ticaret Bakanlığı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıda, Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan alınan Turunçgil Yeşillenme Hastalığı konulu yazılarına istinaden bahse konu hastalığın ülkemize bulaşmasının önüne geçilmesi için, 02-06 Ocak 2024 tarihleri arasında ülkemizden bir heyet tarafından KKTC'de yapılan inceleme yapılarak rapor hazırlandığı, söz konusu rapor kapsamında KKTC menşeli Turunçgil ve Enginar ürünlerinin ithalatında ve üçüncü bir ülkeye ihracatında raporda belirtilen kurallara uyulması ve ihracatçı firmaların bilgilendirilmesi talimatlandırılmıştır.

Mahulleri olduğu üzere, Bitki Karantinası Yönetmeliği EK-1.A li...nde yer alan Turunçgil yetiştiriciliğinin en önemli hastalıklarından biri olarak...nen ve... bulunmayan Turunçgil Yeşillenme Hastalığının ülkemize bulaşması...e ülkemizi...ulları göz önüne alındığında zararının yüksek popülasyon düzeyinin...k yıkıcı...ası ve ağaç ölümleri ile beraber büyük miktarda ürün ve ihracat pa...uma ne...dır.

Diğer taraftan, ülkemizin yıllık turunçgil üretiminin söz konusu...turunç...eden olan bu hastalığın bir vektörü...lığıyla ü...ize...zini...e ne...en bir zararlıdır. İhracat...un...ka...

**Cumhurbaşkanlığı'na gönderilen
yazıda 19 / 01 / 2024 tarih ve 93160134 sayılı
T.C. Ticaret Bakanlığı yazısına dikkat çekildi.**

Yeşillenme hastalığı nedir?

Turunçgil yeşillenme hastalığı, turunçgil alanlarında veya ülkeler arasında vektör böceklerle veya enfekteli aşıgözü kaynağıyla taşınmaktadır. Psillidlerin uzak mesafelere uçabilmeleri veya uluslararası ticaret sırasında meyvelerde bulunması ile uzak ülkelere taşınabilmeleri söz konusudur. Hastalık anaca bakmaksızın portakal, mandarin ve greyfurtlarda oldukça etkilidir. Bunun yanında limon, kaba limon, turunç ve küçük meyveli laymlarda hastalıktan etkilenmektedir.

İşsizlik düşüyor diyenler arada bir NENİ oranına da bakmalı!

Alaattin AKTAŞ
20 Şubat 2024 Salı

İşsizlik oranını yüzde 10 dolayına bağladık. Çok küçük oynamalarla bu oranın biraz üstüne çıkılıyor, biraz altına iniliyor ama sanki yüzde 10'u merkez olarak aldık. Yani işsizlik sorununun da üstesinden geldik sayılır.

İşsizlikle ilgili olarak üç aşağı beş yukarı bu lafları, bu görüşleri duyuyoruz. Güzel, hele iş arama durumunda değilseniz, davul uzaktaysa yani, sesi öyle güzel geliyor ki...

Ama TÜİK tutup zaman zaman can sıkıcı(!) veriler açıklıyor. Dün olduğu gibi...

2023'ün son çeyreğine ilişkin işgücü verileri dün açıklandı ve merakla beklediğimiz bir detaya odaklandık. Bu detay çeyreklik olarak açıklanıyor. İşte bu detay veriyi, ilk üç çeyrek verisiyle bir araya getirerek 2023'ün ortalamasını bulduk.

Sözünü ettiğim 15-24 yaş grubundaki genç nüfus ve bunların ne kadarının ne **eğitimde ne istihdamda (NENİ)** olduğunu gösteren detaylar...

100 gençten 22'si

TÜİK verilerine göre 2023 ortalaması itibarıyla 15-24 yaş grubunda 11.8 milyon nüfus var. Bu nüfusun yüzde 22.4 oranındaki 2.7 milyonu ne eğitim görüyor, ne çalışıyor.

Yani 2023 ortalamasında tam 2 milyon 652 bin genç boşa geziyor.

Şimdi tutup bu gençlere "**Aylak aylak geziyorlar**" demek çok büyük bir haksızlık ve yanlış olur. Böyle bir tanımlama, hem onları suçlamak, hem de bu durumda olmayı sanki kendileri tercih ediyorlar anlamına gelir.

20.02.24

Oysa gerçek bambaşka! Bu gençler iş bulamıyor, iş! Tamam içlerinde bazıları çalışmak istemiyordur, onun da bazı geçerli nedenleri vardır ama çoğunluk iş bulamadığı ve eğitime de devam edemediği için bu durumda.

Hâlâ okuyazar olmayanlar var

Yaklaşık 2.7 milyon gencin çok az da olsa bir kısmı, 137 bini okuyazar değil, diğerleri bir okul bitirmiş ama çalışmıyor.

Bunların bir kısmı yukarıda belirttiğim gibi çalışmak istemiyor olabilir; ya da kendileri istese bile aileleri buna izin vermiyordur. Özellikle kadın nüfusta bu durumun çok baskın olduğunu söylemeye bile gerek yok.

Zaten ne eğitimde ne istihdamda olan 2.7 milyonun 947 bini erkek, 1.7 milyonu kadın. NENİ oranı da erkeklerde yüzde 15.6, kadınlarda yüzde 29.7 düzeyinde.

Üniversite bitirenlerin durumu

2023 ortalamasında 11.8 milyon olan 15-24 yaş grubundaki nüfusun 1.3 milyonu yükseköğretim görmüş olanlardan oluşuyor. Ancak, herhangi bir üniversiteyi bitirmek 20 yaşından önce mümkün olamayacağı için yükseköğretim görmüş olanların ağırlıklı 20 yaş üstü olduğunu düşünmek gerekir.

İşte yükseköğretim görmüş 1.3 milyon gencin yüzde 29.2 oranında 382 bini işsiz. Oran, üniversite mezunu erkek nüfusta yüzde 22.8, kadın nüfusta ise yüzde 33.3.

Ancak bu sayının tüm üniversite mezunlarını göstermediğini dikkate almak gerek. 382 bin sayısı, yaşı 24'e kadar olan yükseköğretim mezunlarını kapsıyor. Yine TÜİK'in verisine göre 15 yaş üstü tüm nüfusta üniversite mezunlarındaki işsizlik 2023 yılı ortalamasına göre 998 bin düzeyinde.

Kim ne yapmayı planlıyor ya da planı olan var mı?

Kim dediğim tabii ki siyasi partiler...

Ama öncelikle bu soruyu neredeyse çeyrek yüzyıldır iktidarda olan AKP'ye sormak gerekiyor.

“Bugüne kadar bu genç nüfus için, onların istihdamı için ne yaptınız?”

Olumlu anlamda tabii ki... Yoksa yapılan çok şey var.

Peki iktidara gelme iddiasındaki partilerin, daha doğrusu bu anlamda şansı bulunan tek parti olan CHP'nin nasıl bir vaadi var? Onlar da AKP'nin yaptıklarının yanlış olduğunu söylemekten fırsat bulabilirlerse belki bir gün kendi vaatlerini ön plana çıkarırlar, bekleyelim biraz...

15-24 yaş grubu nüfus ve ne eğitimde, ne istihdamda (NENİ) olanlar (Bin kişi) (2023)

	Toplam	Erkek	Kadın
15-24 yaş toplam			
Nüfus	11.831	6.084	5.747
NENİ	2.652	947	1.705
Yüzde	22,4	15,6	29,7
Okuryazar olmayan			
Nüfus	137	64	73
NENİ	115	48	67
Yüzde	83,8	75,4	91,1
Lise altı eğitilmiş			
Nüfus	5.732	3.019	2.713
NENİ	1.000	339	661
Yüzde	17,4	11,2	24,4
Lise			
Nüfus	2.829	1.450	1.380
NENİ	693	262	432
Yüzde	24,5	18,0	31,3
Mesleki veya teknik lise			
Nüfus	1.828	1.041	787
NENİ	463	181	282
Yüzde	25,3	17,4	35,8
Yükseköğrenim			
Nüfus	1.306	512	794
NENİ	382	117	265
Yüzde	29,2	22,8	33,3

En fazla kur riski özel sektörün

Naki BAKIR

20 Şubat 2024 Salı

Kısa vadeli dış borcun 58,6 milyar doları şirketler, 35 milyarı da özel bankalar olmak üzere 93,6 milyar dolarla yüzde 60'a yakını özel sektöre ait.

Türkiye'nin kısa vadeli dış borçlarında pandemi dönemi ile başlayan artış ivmesi 2023'te de devam ederken, olası kur şokları karşısında en büyük kur riskini, 200 milyar dolara yaklaşan stokun en büyük bölümünün borçlusu konumundaki özel Türk özel sektörü üstlenmiş bulunuyor.

Aralık 2023 itibarıyla gelecek bir yıl içinde ödenecek dış borç		
	Milyon \$	Pay (%)
KAMU	46.692	20,6
GENEL HÜKÜMET (*)	5.300	2,3
Merkezi Yönetim	4.808	2,1
Mahalli İdareler	492	0,2
Fonlar	0	0,0
FİNANSAL KURULUŞLAR	41.102	18,1
Bankalar	41.102	18,1
Bankacılık Dışı	0	0,0
FİNANSAL OLMAYAN KURULUŞLAR	290	0,1
KİT'ler	290	0,1
Diğer	0	0,0
TCMB	46.360	20,5
ÖZEL	133.590	58,9
FİNANSAL KURULUŞLAR	62.011	27,4
Bankalar	58.513	25,8
Bankacılık Dışı	3.498	1,5
FİNANSAL OLMAYAN KURULUŞLAR	71.579	31,6
TOPLAM	226.642	100,0

*Hazinece yurt dışında ihraç edilen borçlanma senetlerinden (eurobond) itfa-sına bir yıl ve daha kısa vade kalanlar için yapılacak ödemeleri.

Merkez Bankası'nın açıkladığı verilere göre orijinal vadesi 1 yıla kadar (365 gün dahil) olan kredileri içeren kısa vadeli dış borçların bakiyesi, bir yılda yüzde 17,2 oranında net 25,6 milyar dolar artarak 2023 sonu itibarıyla 174,4 milyar dolara ulaştı. Söz konusu borcun 58,6 milyar dolarının reel sektör firmalarına, 33,9 milyarının özel bankalara, 1 milyar dolar dolayındaki bir bölümünün de özel finans kurumlarına ait olduğu açıklandı.

Buna göre kısa vadeli ülke dış borcunun toplamda 93,6 milyar liralık bölümü özel sektöre ait. 2023 sonu itibarıyla Merkez Bankası'nın da 46,4 milyar dolar tutarında bir kısa vadeli dış borç bakiyesi bulunurken, kamunun kısa vadeli dış borcu ise sadece 34,5 milyar dolar oldu.

Pandemiden bu yana katlandı

Özel sektörün kısa vadeli dış borç stoku ilk kez 2012 yılında 100 milyar doları aşmış, 2014 itibarıyla da 121,8 milyar dolara kadar yükselmişti. İzleyen dönemde net ödeyici olarak söz konusu borçlarını ve kur riskini hızla küçültme yoluna giden özel sektör 2019 yılında bakiyeyi 64 milyar doların altına çekmişti. 2014-2019 döneminde özel sektörün kısa vadeli dış borcu yüzde 47,4 oranında 55,6 milyar dolar küçülmüştü.

Ancak kısa vadeli dış borç bakiyesi pandeminin başladığı 2020'den itibaren yeniden yükselişe geçti ve anılan yıl 65,4 milyar, 2021'de 70,4 milyar, 2022'de 87,1 milyar dolar oldu. Açıklanan son veriler özel sektör kısa vadeli dış borcunda net büyümenin 2023'te de devam ettiğini ortaya koydu. Son dört yılda özel sektörün kısa vadeli dış borcunda kümülatif artışın yüzde 46,2 oranında net 29,6 milyar dolar olduğu belirlendi.

MB borcunda dramatik büyüme

Son yıllarda en dramatik büyüme ivmesi ise Merkez Bankası'nın kısa vadeli dış borcunda yaşandı. Banka'nın Eylül 2016'da 131 milyon dolara kadar gerileyerek neredeyse sıfırlanan kısa vadeli borç stoku izleyen dönemde katlanarak büyümeye başladı. 2018'de 6 milyar dolara yaklaşan stok, 2019'da 8,5 milyar, pandeminin başladığı 2020'de ise 21,3 milyar dolara fırladı. Söz konusu borç bakiyesi 2021'de 26,1 milyar, 2022'de 32,8 milyar ve 2023'te 46,4 milyar dolara yükseldi.

Merkez Bankası'nın kısa vadeli dış borç bakiyesindeki rekor büyümede, Haziran 2023'e kadar olan önceki dönemde kurlardaki yükseliş eğilimini baskılamak için yapılan yoğun döviz satışlarının rezervleri hızla tüketmesi ve eriyen rezervlerin yüklü miktarlarda yapılan swaplarla ikamesi yoluna gidilmesinin önemli payı bulunuyor.

Kısa vadeli dış borç stoku (Milyon \$)				
	Kamu	TCMB	Özel	TOPLAM
2013	19.757	833	121.264	141.854
2014	20.474	342	121.795	142.611
2015	16.997	176	87.422	104.595
2016	17.081	399	72.820	90.300
2017	19.426	1.753	88.455	109.634
2018	20.828	5.914	66.239	92.981
2019	23.444	8.452	63.976	95.872
2020	24.892	21.344	65.377	111.613
2021	22.219	26.052	70.351	118.622
2022	28.895	32.790	87.070	148.755
2023	34.473	46.360	93.564	174.397

Özel sektörün 2014-2019 döneminde 55,6 milyar dolar küçüldükten sonra pandemi ile yeniden artışa geçen kısa vadeli dış borcu, son dört yılda yüzde 46,2 oranında net 29,6 milyar dolar büyüdü.

Bir yılda 226,6 milyar dolar ödenecek

Türkiye'nin 2024 yılı boyunca yapmak zorunda olduğu dış borç geri ödemesi de 226,6 milyar doları buluyor. Bunun da yüzde 60'a yakın bölümünün reel sektör firmaları ve finans kuruluşları ile birlikte özel sektöre ait olduğu dikkati çekiyor.

Merkez Bankası'nca açıklanan verilere göre vadesine bir yıl ve daha az kalan; başka deyişle orijinal vadesine bakılmaksızın gelecek bir yıl içinde geri ödenmesi gereken söz konusu dış borçların borçlu bazında dağılımında en büyük bölümün 133,6 milyar dolarla özel sektöre ait olduğu dikkati çekiyor. Bu kapsamdaki borçlarının 58,5 milyar doları özel bankalara, 3,5 milyar doları diğer özel finans kurumlarına; 71,6 milyar doları ise finans dışı özel sektör kuruluşlarına, yani reel sektör firmalarına ait bulunuyor.

Kamudan 46,7 milyar dolarlık itfa

Türkiye'nin 2024 yılı boyunca gerçekleştirileceği dış borç geri ödemelerinin yaklaşık beşte birlik bir bölümü kamu kesimine ait bulunuyor. Merkezi yönetim, yerel yönetimler, kamu bankaları ve KİT'ler olmak üzere toplam kamu kesimi, bir yılda vadesi gelen kısa vadeli dış borçlar dolayısıyla 46,7 milyar dolar tutarında geri ödeme gerçekleştirecek.

Bu tutar, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yurt dışında ihraç edilen borçlanma senetlerinden (eurobond) itfasına bir yıl ve daha kısa vade kalanlar için yapılacak ödemeleri kapsıyor. Yurt içi yerleşik kişilerce satın alınanların dahil olmadığı bu tutarın da 41,1 milyar dolarını kamu bankalarının yapması gereken geri ödeme oluşturuyor. Bu dönemde merkezi yönetim 5,3 milyar dolar, KİT'ler de 290 milyon dolar tutarında bir dış borç servisi gerçekleştirecek.

Merkez Bankası 46,4 milyar ödeyecek

Merkez Bankası'nın bir yılda yapması gereken geri ödeme tutarı da 46,4 milyar dolarla toplam itfanın yaklaşık beşte birini oluşturuyor. Söz konusu ödemeler, yurt dışı döviz mevduat hesapları ile diğer merkez bankalarıyla yapılan ikili para takası (swap) anlaşmaları sonucu gerçekleşen mevduat takasları ve yurt dışı bankalarca TCMB nezdinde açılan depo hesapları kapsamında gerçekleştirilecek.

Merkez Bankası'nın dış borcu ve bir yıl içinde yapması gereken geri ödemenin önemli bir bölümü, önceki dönemde eriyen döviz rezervlerini ikame için yapılan swap borçlarından kaynaklanıyor. Net döviz rezervi ekside olan Merkez Bankası, diğer ülke bankaları ile belli bir vade için yaptığı swap işlemlerine faiz ödüyor. Swap borçları nedeniyle Merkez Bankası'nın kısa vadede dış borç servisi kamuyu yakalamış bulunuyor.

Abdulkadir Selvi

Meriç'teki teröristlerin üzerinden hangi krokiler çıktı

Seçim dönemi, siyasi kulisler çok yoğun ancak günlük siyasi gelişmelere çok boğulduğumuz için bazen önemli olayları hak ettiği şekilde değerlendiremiyoruz. Biz unutsak da terör örgütleri unutmuyor.

Çağlayan Adliyesi'ne yapılan saldırıyı kastediyorum. Çağlayan Adliyesi'ndeki saldırının ipuçları bizi bir yere götürüyor.

30 Ekim'de Meriç Nehri kıyısında bir olay yaşandı. Türkiye'deki haberlerde fazla bir yer tutmayan bu olay aslında çok önemliydi.

JANDARMANIN DİKKATİ SAYESİNDE

Yunanistan'dan gelerek Meriç Nehri'ni geçen 4 kişi, jandarmanın dikkati sayesinde fark ediliyor. O andan itibaren bir cehennem yaşanıyor. Jandarma tesadüfen tespit ettiği 4 kişinin ne olduğunu anlamaya çalışıyor. 4 kişi kaçakçı mı, sığınmacı mı, terörist mi belli değil. Jandarmanın 'dur' ihtarıyla birlikte karşı taraftan ateş başlıyor. O andan itibaren karşılıklı bir çatışma yaşanıyor. Bir süre devam eden çatışma sonucunda 4 kişi etkisiz hale getiriliyor.

Burada jandarmayı tebrik ediyorum. Çünkü 4 kişiyi tespit etmeseler belki Türkiye onların yapacağı eylemleri başka şekilde hatırlayacak. Ayrıca bu 4 kişi özel eğitimli teröristlerden oluşuyor. Çatışma sonucunda etkisiz hale getirilmeleri de bir başarı.

YURTDIŞI EYLEM EKİBİ

Şimdi gelelim bu 4 kişi kimdi ve etkisiz hale getirilmeleri neden bu kadar önemliydi?

Biri kadın üçü erkek olan bu 4 kişinin Avrupa'daki terör kamplarında eğitim gören DHKP-C militanları olduğu ortaya çıkıyor. DHKP-C bu teröristlerin Harika Kızılkaya, Burak Ağarmış, Erdoğan Çakır ve Özkan Güzel olduğunu açıkladı. DHKP-C kamplarında eğitim görmüş yurtdışı eylem ekibini oluşturuyorlar.

CANLI BOMBA YELEKLERİ

Talimat almışlar ya, Türkiye'ye bir eylem için değil tam aksine bir dizi eylem için giriş yapıyorlar. Az sonra neden büyük bir felaketin eşiğinden dönülmüş dediğim daha iyi anlaşılacak. Çünkü bu şahısların üzerinde 12 kilo ağırlığında patlamaya hazır düzenekli canlı bomba yelekleri bulunuyor. Çok sayıda uzun namlulu silah ve suikast silahı ele geçiriliyor.

Peki bu teröristler 12 kilo ağırlığındaki patlayıcının yüklendiği canlı bomba yelekleri ve suikast silahları ile ne yapacaklar? İçerideki teröristlerle buluşacaklar, böylece daha önceden belirlenen hedeflere yönelik eylemler yapacaklar...

Peki bu hedefler neresi?

ÇAĞLAYAN ADLİYESİ'NİN KROKİSİ

Bunu da yine teröristlerin üzerinden çıkan kroki, fotoğraflar ve adreslerden anlıyoruz. Bu teröristlerin üzerinden çıkan adres ve krokilerden biri Çağlayan Adliyesi'ne ait. Hatırlarsanız 6 Şubat'ta DHKP-C'li Emrah Yayla ve Pınar Birkoç Çağlayan Adliyesi'ne girmek isterken polis tarafından etkisiz hale getirilmişti. Pınar Birkoç'un çantasından bomba düzeneklerine benzer kablolar ve plastik kelepçeler çıkmıştı.

TERÖRİSTLER BAŞARILI OLSAYDI...

Eğer Meriç Nehri'nden geçerken etkisiz hale getirilen teröristler Türkiye'ye girmeyi başarsaydı o çantada bomba düzeneklerine benzeyen kablolar değil, patlama düzenekli canlı bomba yelekleri olacaktı. Çağlayan Adliyesi'ne girmeye çalışan teröristler başarılı olsaydı şehit savcımız Mehmet Selim Kiraz gibi bir adliye çalışanını rehin alıp eylem yapacaklardı.

Bakın Meriç Nehri'nin kenarındaki jandarmanın dikkati neleri önledi?

MECLİS'İN KROKİSİ

Meriç Nehri'nin kenarında etkisiz hale getirilen teröristlerin üzerinden Meclis'in krokisi de çıkıyor.

Hatırlarsanız 1 Ekim'de, Meclis'in açıldığı gün, Kayseri üzerinden gelen PKK'lı iki terörist önce Meclis'e yönelmiş ancak yoğun güvenlik önlemleri üzerine İçişleri Bakanlığı'na yönelik canlı bomba eylemi gerçekleştirmişti. İki terörist de İçişleri Bakanlığı'nın önündeki polisin dikkati sayesinde tespit edilmiş ve çıkan çatışmada etkisiz hale getirilmişti. Eğer başarsalar, içeri girip canlı bomba eylemi yapacaklardı. 30 Ekim'de Meriç'te çıkan krokiden anlıyoruz ki PKK'nın başaramadığı eylem DHKP-C'ye ihale edilmiş. Nasıl olsa patronları aynı.

Yine Meriç kenarında etkisiz hale getirilen 4 teröristin üzerinden emniyet ve istihbarat teşkilatına ait yerlerin adres, kroki ve fotoğrafları çıkıyor.

20.02.24

DİLFİRAZ KARATAŞ

Burada birisine ayrı bir paragraf açmak istiyorum.

Hatırlarsanız Çağlayan Adliyesi'nin önünde çıkan çatışmada teröristlerin kurşunlarıyla hayatını kaybeden birisi vardı. Dİlfiraz Karataş'ı kastediyorum. Dİlfiraz Karataş, teyzesinin cemevinde yapılacak olan 40 mevlidine gitmek için evinden çıkmıştı. Çağlayan Adliyesi'nin önünde DHKP-C'li teröristlerin silahından çıkan kurşunlarla hayatını kaybetti. Yunus Emre'nin dediği gibi; "Bir garip ölmüş diyeler; Üç günden sonra duyular" misali gariban bir insandı. Hani bu örgüt halk için savaşıyordu? Gariban bir halk çocuğunu öldürdünüz. Bu mu sizin halk için verdiğiniz mücadele?

DÜĞMEYE BASILDI

Bugün siyasi kulislerin dışına çıkıp elde ettiğim son bilgiler ışığında Türkiye'ye yönelik sistematik terör saldırısına dikkat çekmek istedim. Çünkü seçim sürecine girilmesiyle düğmesine basılan örgütler harekete geçirildi.

Hizbut Tahrir'i Anıtkabir'de, DEAŞ'ı Santa Maria Kilisesi'nde, Fatih Camisi'nde, DHKP-C'lisi Çağlayan Adliyesi'nde, PKK'lısı Kuzey Irak'ta üs bölgemize, FETÖ'cüsü sosyal medya üzerinden sistematik bir şekilde saldırıyor. Seçim sürecinde bu tür eylemlerin devam etmesinden endişe ediliyor.

Bizim bir zaafımız var. Olay günü tartışıyor, sonra unutuyoruz. Ama biz unutsak da terör örgütleri unutmuyor.

Esfender KORKMAZ

Türkiye'nin kaynak-sermaye ve servet kaybı sürdürülemez

Türkiye'den insan, sermaye ve servet çıkışı, başkanlık sisteminden sonra arttı. Birkaç kez ilan edilen varlık barışı bir işe yaramadı. Kimse varlığını yeniden Türkiye'ye getirmek istemiyor.

Beşeri Yatırım Kaybımız: Beyin Göçü...

TÜİK'in uluslararası göç istatistiklerine göre, 2019, 2020, 2021 ve 2022 yıllarında, dört yılda Türkiye'den toplam 1 milyon 505 bin 317 kişi yurt dışına göç etti. 2022 yılında dışarıya gidenlerin yüzde 42'si 20-34 yaş arasındaki genç nüfustur.

Dahası Türkiye'den Türkler gidiyor, daha çok Arap geliyor. Söz gelimi 2021 yılında Türkiye'den 287 bin 651 kişi yurt dışına göç etti. Buna karşılık çoğu Arap 739 bin 364 kişi geldi. (Aşağıdaki tablo.)

Mülteci sorunu ile birlikte değerlendirildiğinde bu tablo korkutucudur. Türkiye, Türklere kalmayacak mı? Türklük yok edilmek mi isteniyor? Bu tablo bazı milliyetçi geçinen partilere kapak olsun.

TÜRKİYE'YE GELEN VE GİDEN GÖÇ		
	2021	2022
TÜRKİYE'YE GELEN GÖÇ	739.364	494.052
TÜRKİYE'DEN GİDEN GÖÇ	287.651	466.914
20-34 YAŞ ARASI GELEN GÖÇ	259.480	173.745
GELEN GÖÇ İÇİNDE YÜZDESİ	35.1	35.2
20-34 YAŞ ARASI GİDEN GÖÇ	110.269	196.421
GİDEN GÖÇ İÇİNDE YÜZDESİ	38.3	42.0

Vasıflı iş gücü yetiştirmek için her ülke büyük kaynaklar ayırır. Bir ülkenin yetiştirdiği vasıflı insanlar, gençler, bilim adamları, hekim, mühendis, başka ülkeye gidip, orada kalıp çalışmaya başlarsa, bu katlanılan maliyetin atıl kalması demektir. Bu şekildeki insanların göçüne “**Beyin göçü (brain drain)**” deniliyor.

Medya her gün doktorların dışarıya gittiğini yazıyor ve iktidar önlem almak yerine “**giderlerse gitsinler**” diyor. Gidenlerin yerine Suriyeli doktorları koyuyor. Yalnızca doktorlar değil, eğitilmiş iş gücü ve özellikle gençler Türkiye de durmuyor.

“Beyin göçü, bir fabrikayı başkasına vermek kadar önemlidir. Siz, bir kişiyi eğitiyorsunuz, uzman yapıyorsunuz, masraf yapıyorsunuz ama bunu, güven ve iş veremediğiniz için, başka ülkeye hediye ediyorsunuz, gidip başka ülkede çalışıyor. Yani maliyetini siz karşılıyorsunuz, faydasını gelişmiş ülkeler, Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya gibi ülkeler görüyor.”

Formun AltıYabancı yatırım sermayesi girişi azaldı, yerli sermaye çıkıyor.

2023 yılında, giren doğrudan yabancı yatırım sermayesi 5 milyar 588 milyon dolar, çıkan Türk sermayesi daha yüksek 5 milyar 964 milyar dolar oldu. Aşağıda grafikte görüldüğü gibi 2017 başkanlık sisteminden sonra yabancı sermaye girişi düşüyor, Türk sermayesi çıkışı artıyor.

Dünkü Karar gazetesinde, tekstil, gıda, otomotiv sektöründen birçok firmanın fabrikalarını Mısır'a taşıdıkları haberi vardı.

Yabancı yatırım sermayesi girişinin düşmesine ve Türk sermayesinin dışarıya gitmesine tek neden güven sorunudur. Başkanlık sisteminden sonra, demokraside ve hukukun üstünlüğünde geri düşmemiz, devlette kurumsal yapının bozulması,

20.02.24

Türkiye'nin Batı'dan uzaklaşması, mülteci sorunu ve IŞİD'lilerin yakalanması, şeriat isteklerinin yükselmesi, yabancı sermaye ve yerli sermaye için tehdit oluşturdu.

Yurt dışına servet transferi

Dış ekonomik ilişkiler yoluyla da 20 senedir Türkiye'den yurt dışına kaynak ve servet transferi yapılıyor. 2003-2023 arasında, Türkiye'nin bir yıllık millî geliri kadar, 719 milyar 995 milyon dolar cari açık verdik.

Cari açık ülkenin döviz ve aynı zamanda servet kaybıdır. Bugüne kadar bu açık sıcak para ve dış borçla finanse edildi. Sıcak para da kısa vadeli sermaye olduğu için eninde sonunda tekrar yurt dışına çıkmaktadır. Üstelik spekülatif kârlar elde ederek çıkmaktadır. Bunlar ülkenin kan kaybıdır.

Gelecekte bu borçları, faizleri ve kâr transferlerini yine biz ödeyeceğiz. Ödediğimizde dışarıya giden faiz ve kârların GSMH'ya oranı büyüme oranından daha yüksek olursa, ülke fakirleşecektir.

Sonuç: Türkiye'nin, beşeri ve fiziki sermaye ve servet kaybı en büyük beka sorunudur. Hiçbir önlem almadığına göre, acaba hükümet bu felaketi görmüyor mu? Yoksa görmek mi istemiyor? Halk da zaten kaderine razı ve işin farkında değil. Birkaç medya dışında medya ve bazı ekonomi yazarlar da magazin gazeteciliği yapıyor.

Bu kayıplar doğrudan hepimizden gidiyor. Çok çok düşünmek zorundayız.